

Įžanga

NIEKADA NEBIIJOJAU VAIDUOKLIŲ. Juk su jais gyvenu kasdien. Kai žiūriu į veidrodį, į mane žvelgia motinos akys; mano lūpas išriečia šypsena, suvilijusi prosenelį pasiduoti likimui, kurio vaisius buvau aš.

Ir kodėl turėčiau baimintis pranykusių rankų, prisiliečiančių prie mašės per kadaise patirtą meilę? Kam bijoti tų, kurie sukūrė mane, leisdami palikuonims ilgai gyvuoti po jų mirties?

O dar mažiau bijau vaiduoklių, kurie prasklęsdami veikia mano mintis. Vaiduoklių knibžda visose bibliotekose. Iš apdulkėjusios lentynos imu knygą ir susimąstau apie seniai šį pasaulį apleidusį žmogų, bet amžinai gyvą ir alsuojantį iš žodžiais išmarginto lapo.

Žinoma, tai ne tie įprasti naminiai vaiduokliai, drumsčiantys miegą ir verčiantys būdrauti. Atsigręžk atgal, kilstelėk žibintą, kad apšviestų tamsos užkaborius, kai eini vienas. Įsiklausyk į žingsnius, aidinčius už nugaros, kai eini vienui vienas.

Vaiduokliai nuolat plevena šalia mūsų ir perskrodžia mus, slėpdamiesi ateityje. Žvelgiam į veidrodį ir matom šmėžuojančius veidų, metų metų spoksančių į mus, šešėlius; regim prisiminimų pavidalus, šmėkšnančius tuščiame tarpdury. Vienus vaiduoklius paveldime, kitus susikuriame ir jais save persekiojam.

Visi vaiduokliai nekviesti išnyra iš sapnų ir tylos ūkanų.

Racionalus mūsų protas sako: „Ne, jų nėra.“

Bet tamsoje visada tyliai atsiliepia kitos kertelės, patirties, aidas: „Taip, bet jie *galėtų* būti.“

Gimstam iš slėpinio ir į jį grįžtam, o tarpinėje būsenoje stengiamės jį pamiršti. Bet vėjelis, dvelkiantis tyliame kambaryje, kartkartėmis meiliai pašiurena plaukus. Veikiausiai motina.

PIRMA DALIS

O, puikus
Naujasis Pasauli

1

Kartuvės rojuje

Čarlstonas, 1767 m. liepa

BŪGNUS IŠGIRDAU daug anksčiau, nei juos išvydau. Jų tratėjimo aidas virpino paširdžius, tarsi ir aš būčiau tuščiavidurė. Garsas sklido minia, šaižus kariškas jo ritmas gožė kalbas ir bumbsinčią artileriją. Mačiau, kaip pasigrėžė galvos nuščiuvus žmonėms, spoksantiems išilgai Rytų Įlankos gatvės, nuo statomos naujos muitinės griaučių iki Vait Pointo sodo.

Diena buvo alsį ir kaitri, Čarlstonui neįprasta net liepą. Geriausias vietas buvo ant pylimo, ten oras judėjo; čia, apačioje, atrodė, tarsi būtų skrudinamas gyvas. Marškiniai buvo kiaurai permirę, o medvilninė liemenė prilipusi prie krūtų griovelio. Kokį dešimtą sykį per tiek pat minučių nusišluosčiau veidą ir kilstelėjau sunkią plaukų ringę, bergždžiai vildamasi, kad į kaklą pūstelės vėsinantis brizas.

Tą valandėlę regėjau tik sprandus, keliančius šleikštulį. Paliečiau ranka kaklą ir pirštais apibrėžiau ratuką, užčiuopdama miego arterijos pulsą, tvinksinčią sulig būgnais, o kai įkvėpiau, šutrus oras užkimšo gerklę, lyg būčiau smaugiama.

Greitai nuleidau ranką ir kuo giliau įkvėpiau. Bet suklydau. Vyras priešais buvo nesiprausęs kokį mėnesį, gal net ilgiau; kaklaskarės ant riebaus kaklo kraštas įjuodęs nuo purvo, o sudusę drabužiai gaižiai dvokė, šlykšti smarvė stelbė net prakaituotos minios tvaiką. Nuo prekystalių atringavo karštos duonos ir čirškinamo paršiuko taukų kvapas, jis pleveno virš liūno skleidžiamo pūvančių jūrų žolių dvoko, šiek tiek atmiešto sūraus brizo dvelksmo iš uosto.

Prieš mane trypciojo keli vaikai, jie tiesė kaklus, žioplinėjo, vis išbėgdavo iš ažuolų ir sabalpalmių paunksnės į gatvę pasižvalgyti, bet susirūpinę tėvai juos parsivarydavo. Mergaitės, stovinčios arčiausiai, kaklas priminė baltą žolės stiebelį, toks buvo liaunas ir sultingas.

Kai aname gatvės gale pasirodė kartuvių procesija, per minią nuvilnijo banga. Būgnai sudundėjo garsiau.

– Kur jis? – šalia sumurmėjo Fergiusas, išstempdamas kaklą, kad geriau matytų. – Taip ir žinojau, man reikėjo eiti su juo!

– Jis pasirodys. – Norėjau pasistiebti ant pirštų galų, bet pamaniau, kad taip elgtis negarbinga ir negražu.

Vis dėlto apsidairiau, ieškodama jo akimis. Minioje Džeimis išsiskirdavo, buvo visa galva aukštesnis už daugelį vyrų. Jo plaukai, pagavę šviesą, liepsnodavo auksine raudona spalva. Deja, niekur nebuvo jo matyti, aplinkui siūbavo tik gausybė skrybėlaičių ir trikampių skrybėlių, saugančių nuo karščio pavėlavusius ir neradusius vietos šešėlyje miestelėnus.

Virš susijaudinusių žmonių galvų pirmiausia suplevėsavo vėliavos: Didžiosios Britanijos ir Pietų Karolinos karališkosios kolonijos. Ir dar viena, kurioje pavaizduoti kolonijos gubernatoriaus šeimos ginklai.

Tada pasirodė būgnininkai, koja į koją žengiantys po du, lazdelėmis čia stipriai trinktelėdami į būgnus, čia juos prislopintai sutratindami. Žygiuotės maršas buvo lėtas, niūrus ir nenumaldomas. Mirties maršas – taip tikriausiai jis vadinamas dėl krintančios kadencijos. O tokiomis aplinkybėmis šis apibūdinimas labai taiklus. Būgnų bumbsejimas nuslopino visus kitus garsus.

Paskui išniro raudonšvarkių kareivių būrys, vidury slinko kaliniai.

Jų buvo trys. Pasmerktieji lingavo surištomis priekyje rankomis, sukabinti grandine, perverta pro geležinių antkaklių žiedus. Pirmasis kalinys, pagyvenęs, nuskaręs ir sunykęs žemaūgis griuvena, vos ne vos vilkosi. Jis taip svirduliavo ir kniūbsčiojo, jog einantis greta kalinių dvasininkas tamsiu kostiumu turėjo sugriebti jam už rankos, kad nepargriūtų.

– Ar čia Gavinas Heizas? Jis turbūt serga, – burbtelėjau Fergiusui.

– Jis girtutėlis. – Už nugaros išgirdusi tylų balsą, grįžtelėjau ir išvydau šalia Džeimį, įsmeigusį akis į apgailėtinas eitynes.

Šlitinėjantis mažulis stabdė procesiją, nes jam klupiniuojant kiti du kaliniai, surakinti ta pačia grandine, turėjo žirglioti zigzagais, kad išsilaikytų ant kojų. Žiūrint į juos rodės, kad iš čionykštės smuklės krypuoja trys girtuokliai, visai nederantys prie įvykio rimtumo ir svarbos. Girdėjau, kaip būgnus permušė žmonių, susigrūdusių Rytų Įlankos gatvės namų kaltiniuose balkonuose, juokas. Pasipylė šūksmai ir patyčios.

– Tavo darbelis? – tyliai paklausiau, kad neatkreipčiau kitų dėmesio, bet būčiau galėjusi garsiai rékti ir mostaguoti rankomis, vis tiek niekas nebūtų manęs paisęs, mat visų akys buvo įsmeigtos į reginį priešais.

Greičiau pajutau, nei pamačiau, kaip Džeimis gūžtelėjo pečiais, žengė į priekį ir atsistojo šalia.

– Jis pats paprašė manęs, – atsakė jis. – Ir tai geriausia, ką įstengiau dėl jo padaryti.

– Brendžio ar viskio? – pasiteiravo Fergiusas, įgudusia akimi nužvelgdamas Heizą.

– Tas žmogus – škotas, mažyli Fergusai. – Nors Džeimio balsas, kaip ir veidas, buvo ramus, išgirdau įtampos gaidelę. – Jis norėjo viskio.

– Išmintingai pasirinko. Jeigu jam nusišypsos laimė, nė nesumos, kaip bus pakartas, – sumurmėjo Fergusas.

Žmogelis išslydo iš dvasininko rankų ir sukniubo ant smėlėto kelio, parklupdydamas vieną iš savo bendrų; trečiasis kalinys, aukštas jaunuolis, išsilaikė ant kojų, bet smarkiai susverdėjo, iš visų jėgų stengdamasis neprarasti pusiausvyros. O minia suriaumojo iš džiaugsmo.

Sargybos kapitono veidas liepsnojo, baltas perukas ir goržetės metalas dar labiau išryškino tamsų raudonį iš įsiūčio ir nuo saulės. Niūriai tratant būgnams, jis įsakmiai suriko, ir kareivis suskubo nukabinti grandinę, kuria buvo surakinti kaliniai. Kareiviai griebė Heizui už rankų, šurkščiai jį trūktelėjo ir pastatė ant kojų. Procesija vėl pajudėjo, bet šįsyk tvarkingiau.

Kol kolona atlingavo iki kartuvių – vežimo, kurį po galingo ažuolo šakomis atitempė mulas, juokas jau buvo nuščiuvęs. Būgnai tratėjo per mano padus, nuo saulės ir kvapų mane šiek tiek pykino. Staiga jie liovėsi dundėje ir stojus tylai ėmė spengti ausyse.

– Tau nebūtina to matyti, Sasenach, – sušnabždėjo Džeimis. – Grįžk į vežimą.

Jo akys buvo išmeigtos į Heizą, šis svirduliavo ir kažką vapėjo, tvirtai laikomas kareivių, dairydamasis apsiblaususiomis akimis.

Nenorėjau matyti to reginio. Bet ir Džeimio negalėjau palikti vieno. Jis atėjo čia dėl Gavino Heizo, o aš čia dėl jo. Paliečiau jam ranką.

– Liksiu.

Džeimis pasitempė, ištiesė pečius ir žengtelėjo į priekį, kad būtų matomas minioje. Jei Heizas dar ne visai nusitašęs ir suvokia, kas dedasi aplinkui, paskutinis dalykas, kurį matys šioje žemėje, bus draugo veidas.

O nelaimėlis tikrai viską matė. Kai kareiviai jį užkėlė ant vežimo, užlauždami kaklą, Heizas beviltiškai žvalgėsi į visas puses.

– *Gabhainn! A charaid!** – ūmai sušuko Džeimis.

Heizo žvilgsnis tučtuojau nukrypo į jį, ir pasmerktasis liovėsi spurdėjęs.

Žmogelis stovėjo mažumėlę svyruodamas, kol buvo perskaitytas kaltnimas: jis pavogė šešis svarus ir dešimt šilingų. Nelaimėlis buvo nugultas raudonų dulkelių, virpėjo prakaito lašeliai, prilipę prie žilų barzdos šerių. Dvasininkas, pasilenkęs arčiau, greitosiomis murmėjo maldą jam į ausį.

Paskui vėl ritmingai sudundėjo būgnai. Korikas užnėrė kilpą ant plinkančios pasmerktojo galvos ir tiesiai po ausimi užveržė mazgą. Sargybos kapitonas šaltakraujiškai stovėjo pakėlęs kardą.

* Gaviniai! Mano drauge! (*Geily k.*) (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

Staiga mirtininkas išsitiesė. Įbedęs žvilgsnį į Džeimį išsiziojo, tarsi ke-
tintų prabilti.

Ryto saulėje blykstelėjo kardas, ir būgnai, bumbtelėję paskutinį kartą,
nutilo.

Dirstelėjau į Džeimį; net lūpos buvo išblyškusios, akis buvo įrėmęs į
pasmerktąjį. Akies krašteliu mačiau timpčiojančią virvę, kai kadamuojanti
drabužių krūva nevalingai silpnai trūktelėjo. Troškiamo ore pasklido aitrus
šlapimo ir išmatų kvapas.

Fergiusas man pašonėje abejingai žiūrėjo į egzekuciją.

– Vis dėlto jis turbūt pamatė, – gailestaudamas sumurmėjo jis.

Negyvėlio kūnas vos siūbavo ant virvės it koks svambalas. Minia atsi-
duso iš pagarbios baimės ir palengvėjimo. Degančiame kaitra danguje su-
klykė žuvėdros, uosto garsai, atsklindantys alsiu oru, prislopo, bet šią vietą
gaubė visiška tyla. Iš ten, kur stovėjau, girdėjau dusliai kapsint lašus nuo
tabaluojančio pakaruoklio batų nosių.

Gavino Heizo nepažinojau ir nesielvartavau dėl jo mirties, bet džiau-
giausi, kad tai įvyko greitai. Slapčia dirstelėjau į jį ir pasijutau keistai, tarsi
būčiau įsibrovėlė. Tai buvo viešiausiai atliktas asmeniškiausias veiksmas,
todėl žiūrėjau šiek tiek sutrikusi.

Korikas puikiai išmanė darbą – jokių neorių grumtynių. Gavino akys
neišsprogo, liežuvis neiškaro; nedidukė apvali jo galva buvo smarkiai pakry-
pusi į šoną, kaklas groteskiškai ištemptas, bet nulaužtas.

Be abejonės, švarus darbas daugeliu atžvilgių. Sargybos kapitonas, pa-
tenkintas, kad Heizas nebegyvas, mostelėjo kardu, rodydamas vesti į kartu-
ves kitą kalinį. Mačiau, kaip jo akys nužvelgė raudonšvarkių gretą ir išsiplėtė
iš įniršio.

Tuo metu minioje pasigirdo riksmas, ir per ją greitai nuvilnijo jaudulio
banga. Galvos pasigrėžė, ir žmonės ėmė stumdyti kaimynus, stengdamiesi
pamatyti daugiau.

– Jis paspruko!

– Štai jis!

– Laikykite jį!

Trečias kalinys, aukštas jaunuolis, pasinaudojęs Gavino mirties akimir-
ka, leidosi bėgti kiek kojos neša, mėgindamas išsigelbėti. Jis nepastebėtas
praslinko pro sargybinį, turėjusį jį saugoti, bet neįstengusį atsispirti kartu-
vių žavesiui.

Kažkas sušmėzavo už prekystalio, švystelėjo purvina šviesių plaukų
kupeta. Bėglį pamatė ir keli kareiviai, jie nuskuodė jam įkandin, bet kiti

puldinėjo į visas puses daužydami ir maišydami vieni kitiems po konomis. Per tą sąmyšį kareiviai nieko nepesė.

Sargybos kapitonas, visas įraudęs, rėkavo, bet jo balsas buvo vos girdėti per šurmulį. Priblokštas antrasis kaliny buvo sučiuptas ir skubiai nuvestas į sargybos kiemą, o raudonšvarkiai ėmė greitosiomis rikiuotis, čaizomi kapitono balso.

Džeimis ranka apsvijio man liemenį ir nutempė iš kelio atgarmančiai žmonių bangai. Minia siūbtelėjo atgal, kai prieš ją išdygo būriai kareivių; susirikiavę į gretas ir piktai, tūžmingai vadovaujami seržanto, jie greitai nužygiavo suskirstyti teritorijos į keturias dalis.

– Bus geriausia, jei surasim Ijaną, – tarė Džeimis, stumdamas į šalį įsikarščiausių pameistrių grupelę. Dirstelėjęs į Fergiusą, mostelėjo galva į kartuves ir apgailėtina auką. – Pareikalauk kūno, gerai? Vėliau susitiksime „Gluosnyje“.

– Kaip manai, kareiviai jį sučiups? – paklausiau, mums braunantis per šiek tiek retėjančią minią, skinantis kelią grįsta gatvele krautuvininkų prielaukų link.

– Viliuosi, taip. Kur jis dėsis? – Jis buvo išsiblaškęs, tarp antakių susimetusi siaura raukšlė.

Jis vis dar galvojo apie mirusį ir į gyvuosius nekreipė dėmesio.

– Ar Heizas turėjo šeimą? – pasiteiravau.

Džeimis papurtė galvą.

– Atnešęs jam viskio, paklausiau apie ją. Sakė, galbūt turįs brolių, bet nežinaš, kur jis. Heizas manė, kad netrukus po sukilimo brolis buvo išvežtas į Virdžiniją, deja, nuo tada apie jį nieko negirdėjęs.

Nieko stebėtino, kad negirdėjęs; toks juodadarbis kaip jis negalėjo susisiekti su giminaičiais Škotijoje, nebent jo darbdavys būtų suteikęs jam malonę ir pasiuntęs laišką jo vardu. Ar tas darbdavys buvo malonus, ar ne, bet tokio laiško Gavinas Heizas, atrodo, negavo, o prieš tremtį jis dešimt metų buvo praleidęs Ardsmuo kalėjime.

– Dankanai! – šūktelėjo Džeimis.

Atsigrėžė aukštas, liesas vyriškis ir, jį pažinęs, kilstelėjo ranką. Jis šovė per minią nelyginant koks kamščiatraukis, vienintele ranka mosikuodamas plačiu lanku ir gindamasis nuo praeivių.

– Mak Duvai, – sveikindamasis jis linktelėjo galvą. – Ponia Klere.

Ilgas, siauras jo veidas buvo susiraukšlėjęs iš sielvarto. Dankanas kadaise kalėjo Ardsmuo su Heizu ir Džeimiu. Kraujui užsikrėtus, neteko rankos, ir tai išgelbėjo jį nuo tremties. Dankanas netiko būti parduotas jokiems darbams, todėl baismė jam buvo dovanota ir jis išleistas į laisvę mirti badu, kol galų gale jį rado Džeimis.

– Dieve, duok amžiną atilsį vargšeliui Gavinui, – tarė Dankanas, liūdnamai linguodamas galvą.

Džeimis kažką burbtelėjo geilų kalba ir persizegnojo. Tada išsitiesė ir nusipurtė sunkią dienos naštą, aiškiai dėdamas nemažas pastangas.

– Na, gerai. Turiu traukti į dokus susitarti dėl Ijano kelionės, o paskui sugalvosim, kaip palaidoti Gaviną. Bet pirmiausia reikia išruošti vaikį.

Yrėmės per žmones dokų link, įsiterpdami tarp būrelių liežuvautojų, traukdami iš kelio vežimams ir stumiamiems vežimėliams, įdardantiems į spūstį ir dingstantiems, nes prekyba niekam nerūpėjo.

Nuo kito prieplaukos galo greitai atžygiavo būrys raudonšvarkių ir praskyrė minią it actas, užlašintas ant majonezo. Kaitri saulė spindėjo ant durtuvų smaigalių, o ritmingai trypančios kareivių kojos slopino minios užesį lyg duslus būgnas. Juos praleisdami net tarškantys vežimėliai ir karučiai kaipmat sustojo.

– Saugok kišenes, Sassenach, – sumurmėjo Džeimis man į ausį, vesdamas pro plyšį tarp vergės su turbanu, glaudžiančios du mažus vaikelius, ir gatvės pamokslininko, užsiropštusio ant dėžės. Tas šūkalojo nuodėmes ir skiriamą už jas atgailą, deja, per triukšmą buvo girdėti koks vienas žodis iš trijų.

– Jas užsisiuvau, – nuraminau jį, bet vis tiek paliečiau nesunkų svorį, tabaluojantį prie šlaunies. – O kaip tavosios?

Jis šyptelėjo ir timptelėjo skrybėlę į priekį, nuo ryškios saulės primerkdamas tamsiai mėlynas akis.

– Jos ten, kur turėtų kaboti mano krepšys, jei tokį turėčiau. Kol nesusi-dūriau su mikliapiršte kekše, esu saugus.

Dirstelėjau į nedidelį kauburėlį, pūpsantį jo bridžių priekyje, paskui vėl į jį. Plačiapetis, aukštas, ryškių, dailių bruožų, išdidžios kalniečio laiky-senos, jis traukė visų moterų, pro kurias ėjo, žvilgsnį, nors ryškius jo plaukus ir slėpė kukli mėlyna trikampė skrybėlė. Skolinti bridžiai jam buvo gero-kai per ankšti, bet nemenkino bendro įvaizdžio, juolab kad tas įvaizdis jam buvo nė motais.

– Kekšėms esi vaikščiojanti pagunda, – tariau. – Nenuklysk nuo ma-nės, tave apginsiu.

Jis nusijuokė, o kai įsmukom į nedidelį laisvą tarpą, paėmė man už pa-rankės.

– Ijanai! – sušuko Džeimis, išvydęs sūnėną per žmonių galvas.

Netrukus iš minios išsoko aukštas, tėvas, nerangus berniokas, brauk-damas nuo akių kupetą rudų plaukų ir plačiai šypsodamasis.

– Jau maniau, niekada tavęs nerasiu, dėde! – šūktelėjo jis. – Kristau, čia daugiau žmonių nei Lonmarkete, Edinburge! – Švarko rankove jis nu-sišluostė pailgą, gana negražų veidą, ant skruosto palikdamas purvo dryžį.

Džeimis nepritariamai pažvelgė į sūnėną.

– Regis, tave, Ijanai, nederamai pralinksmino ką tik matytas mirštančio žmogaus reginys.

Ijano mina tučtuojau pasikeitė, jis stengėsi nutaisyti rimtą veidą, tinkantį tokioms aplinkybėms.

– Ak, ne, dėde Džeimi, – paprieštaravo jis. – Nemačiau, kaip jis buvo pakartas. – Dankanas kilstelėjo antakį, ir Ijanas kiek nuraudo. – Aš... aš bijojau žiūrėti; tik turėjau... norėjau dar kai ką padaryti.

Džeimis šyptelėjo ir papplekšojo sūnėnui per nugarą.

– Nesikrimsk, Ijanai. Ir aš veikiu būčiau į tai nespoksojęs, bet Gavinas buvo mano draugas.

– Žinau, dėde. Labai dėl to gailestauju. – Užuojautos kibirkstėlė blykstelėjo didžiulėse rudose vaikio akyse, jas vieninteles galėjai vadinti gražiomis. Jis pažvelgė į mane. – Buvo baisu, tetulyt?

– Taip, – atsakiau. – Bet viskas baigta. – Iš užančio išsitraukiau drėgną nosinę ir pasistiebiau ant pirštų galų, norėdama jam nuo skruosto nuvalyti purvą.

Dankanas sielvartingai pakratė galvą.

– Vargšas Gavinas. Bet gal geriau greita mirtis nei merdėti badu, o jam tai ir tebuvo likę.

– Eime, – įsiterpė Džeimis, nenorėdamas gaišti laiko bergždžioms dejonėms. – „Gražioji Marija“ turėtų stovėti prie tolimojo krantinės galo.

Pamačiau, kaip Ijanas dirstelėjo į Džeimį ir kaupėsi, tarsi ketintų prabilti, bet Džeimis, jau pasukęs į uostą, spraudėsi per minią. Ijanas pažvelgė į mane, gūžtelėjo pečiais ir pasiūlė man parankę.

Sekėm įkandin Džeimio už sandėlių, išsirikiavusių palei dokus, praleisdami jūreivius, krovikus, vergus, keleivius, pirkėjus ir įvairaus plauko prekeivius. Čarlstonas buvo svarbiausias laivybos uostas, tad prekyba klestėjo, nes sezono metu iš Europos čia atplaukdavo šimtas laivų per mėnesį.

„Gražioji Marija“ priklausė Džeimio pusbrolio Džaredo Freizerio, laimės ieškoti iškeliavusio į Prancūziją ir ten pralobusio iš vyno verslo, draugui. Gal pasinaudojus Džaredo vardu pavyks įkalbėti „Gražiosios Marijos“ kapitoną, kad parplukdytų Ijaną į Edinburgą, leisdamas jam atidirbti už kelionę kaip jungai.

Tokie ateities planai Ijano anaip tol nedžiugino, bet Džeimis nusprendė išsiųsti sūnėną paklydėlį į Škotiją pasitaikius pirmai progai. Be kitų rūpesčių, mus čia iš Džordžijos, kur sudužus laivui pirmąsyk įkėlėm koją į Ameriką, atvijo ir žinia, kad Čarlstone inkarą išmetusi „Gražioji Marija“.

Mums traukiant pro smuklę, laukan išėjo nevalyva bufetininkė, nešina pamazgų dubeniu. Pamačiusi Džeimį ji sustojo, atrėmė dubenį į klubą,

kilstelėjo jam antakį ir rūgščia mina išsišiepė. Jis pražingsniavo į ją nė nedirstelėjęs, nes galvojo vien apie tikslą. Moteris atlošė galvą, šliūkstelėjo paplavas ant kiaulės, miegančios prie laiptų, ir nėrė į vidų.

Džeimis stabtelėjo ir, prisidengęs akis, nužvelgė aukštai styrančius laivų stiebus. Kai priėjau, jis nesąmoningai timptelėjo bridžių priekį, kad ne taip veržtų. Paėmiau jam už rankos.

– Ar šeimos brangenybės vis dar saugios? – sumurmėjau.

– Nesmagus jausmas, bet jos saugios, – patikino Džeimis. Raukydamasis papešė už praskiepo varstelio. – Gal būtų buvę geriau jas paslėpti savo sėdynėje.

– Geriau tavo slėptuvė nei mano, drauguži, – nusišypsojau. – Dar imčiau ir surizikuočiau jas nugvelbti.

Šeimos brangenybės buvo tikras išsigelbėjimas. Į Džordžijos pakrantę mus atbloškė uraganas, šlaputėlius, nuskurusius ir be skatiko kišenėje. Teturėjom saują didžiulių vertingų brangakmenių.

Vyliausi, kad „Gražiosios Marijos“ kapitonas gana palankus Džaredui ir priims Ijaną į laivą junga, nes kitaip kelionėje turėtume daug keblumų.

Iš tikrųjų Džeimio kapšiuke ir mano kišenėje glūdėjo nemažas turtas, bet praktiniu požiūriu brangakmeniai, kol negalėjom jų išmainyti, tebuvo paplūdimio akmenėliai. Užėmė nedaug vietos, juos galėjom vežiotis, deja, paversti pinigais buvo labai sunku.

Pietų kolonijose beveik visa prekyba vyko mainais, apsikeičiant kvitais ar sąskaitomis, išrašytomis turtingo prekybininko arba bankininko. Bet Džordžijoje klestinčių bankininkų tebuvo vienas kitas; o tokių, kurie norėtų išaldyti pinigus pirkdami brangakmenius, pasitaikydavo dar rečiau. Pasiturintis ryžius auginantis ūkininkas, pas kurį gyvenom Savanoje, mus įtikinėjo retai laikęs rankoje du svarus grynaisiais – ir visoje kolonijoje vargiai būtum radęs dešimt svarų auksu ir sidabru.

Be to, mums keliaujant į šiaurę akimis neapprėpiamose druskingose pelkėse ir pušnyuose nebuvo jokių galimybių parduoti bent vieną brangakmenių. Čarlstonas buvo pirmas ganėtinai didelis miestas, kuriame netrūko prekeivių ir bankininkų, vylėmės, kad jie padės parduoti dalį mūsų išaldyto turto.

Kažin ar vasarą Čarlstone kas nors ilgai lieka išalęs, toptelėjo man. Prakaito upeliukai tekėjo per kaklą, lininiai marškiniai po liemene buvo šlaputėliai, susimurkšlinę ir prilipę prie kūno. Nedvelkė joks vėjas net prie pat uosto, o įkaitusios dervos, pašvinkusių žuvų ir suplukusių darbininkų dvokas dusinte dusino.

Norėdamas kaip nors atsidėkoti, Džeimis užsispyrė vieną brangakmenį padovanoti ponams Olivjė, nors tuodu ir prieštaravo. Tie geri žmonės

mus priglaudė, kai sudužus laivui buvom išmesti kone ant jų durų slenksčio. Mainais už brangakmenį jie parūpino mums vežimą, du arklius, švarių drabužių kelionei siaurėn, maisto ir davė šiek tiek pinigų.

Mano kišenėje žvangėjo, kas iš jų buvo likę: šeši šilingai ir trys pensai, ir tai buvo visas mūsų turtas grynaisiais.

– Čionai, dėde Džeimi, – atsigręžęs nekantriai paragino dėdę Ijanas. – Turiu tau ką parodyti.

– Ir kas tai? – paklausė Džeimis, braudamasis pro daugybę prakaituotų vergų, kraunančių dulkėtus džiovintų indigažolių gabalus į krovinių laivą, nuleidusį inkarą. – Ir kaip jį gawai, kad ir kas tai būtų? Juk tavo kišenėse švilpia vėjai?

– Jį išlošiau žaisdamas kauliukais, – atsklido balsas iš už aplenkto vežimo, kaupino grūdų, paties Ijano nematėme.

– Kauliukais! Ijanai, dėl Dievo meilės, tu negali lošti neturėdamas nė skatiko! – Nepaleisdamas mano rankos, Džeimis stūmėsi per žmones vydamasis sūnėną.

– Tu nuolatos tai darai, dėde Džeimi, – atšovė vaikas laukdamas mūsų. – Lošei visose smuklėse ir užeigos namuose, kur tik apsidodavom.

– Po galais, Ijanai, lošiau kortomis, ne kauliukais! Žinau, ką dariau!

– Aš taip pat, – atšovė Ijanas, patenkintas savimi. – Ir išlošiau, ar ne? Džeimis užvertė akis į dangų, meldamas kantrybės.

– Vaje, Ijanai. Bet džiaugiuosi, kad grįžti namo, kol dar nespėjai prarasti galvos. Ar pažadi nelošti su jūreiviais? Laive nuo jų nepaspruksi.

Ijanui buvo nė motais; jis priėjo prie plaukuotos griuvenos, pririštos stora virve. Vaikas sustojo ir atsisuko, mostelėdamas į padarą prie kojų.

– Matote? Šuo, – išdidžiai pasakė.

Greitai atatupsta žengtelėjau už Džeimio, įsikirtusi jam į ranką.

– Ijanai, – paprieštaravau, – čia ne šuo. Vilkas. Perkūniškai *didelis* vilkas, ir, manau, turi nuo jo nešti kudašių, kol tau neiškando sėdynės.

Vilkas abejingai pakreipė ausį mano pusėn, bet aš jam pasirodžiau neįdomi, ir ausis trūktelėjo atgal. Jis toliau tupėjo, lekuodamas ir dūsuodamas iš karščio, didžiules geltonas akis įsmeigęs į Ijaną. Spoksojo taip įdėmiai, kad tas, kas nebuvo susidūręs su vilku, būtų pamanęs jį taip rodant ištiki-mybę. Deja, su tokiu padaru jau buvau susitikusi.

– Tokie žvėrys labai pavojingi, – pasakiau. – Vos pažvelgė į tave puola.

Nepaisydamas mano žodžių, Džeimis pasilenkė ir ėmė apžiūrinėti žvėrį.

– Jis juk ne tikras vilkas?

Lyg ir susidomėjęs, Džeimis atkišo kumštį tariamam šuniui, siūlydamas pauostyti savo krumplius. Užsimerkiau manydama, kad jis tikrai liks

be plaštakos. Neišgirdusi riksmo, atsimerkiau ir pamačiau jį, atsiklaupusį ant žemės ir vėpsantį į žvėries šnerves.

– Gražus padaras, Ijanai, – pagyrė Džeimis, bičiuliškai kasydamas padarui pasmakrę. Geltonos akys kiek prisimerkė: ar iš malonumo, sulaukus tokio dėmesio, ar – labiau tikėtina – žvėris lūkuriavo, kada galės nukąsti Džeimiui nosį. – Bet jis stambesnis už vilką, galva ir krūtinė didesnė, kur kas ilgesnės kijos.

– Jo motina – airių vilkogaudžio patelė, – nekantraudamas paaiškino Ijanas, pritūpęs prie Džeimio, glostydamas didžiulę pilkai rudą nugarą. – Stojus karščiui, ji nurūko į mišką, o grįžo su jaunikliu...

– Ak, taip, suprantu.

Džeimis geilų kalba ėmė tyliai niūniuoti baisūniui, paėmęs jam už milžiniškų pėdų glostė gauruotų pirštų pagalvėles. Išlenkti juodi nagai buvo kokių dviejų colių. Žvėris prisimerkė, silpnas vėjelis kedeno tankų sprando kailį.

Pažvelgiau į Dankaną, šis kilstelėjo antakius, patraukė pečiais ir atsidošo. Jis nemėgo šunų.

– Džeimi, – pratariau.

– *Balach Boidheach**, – pasakė Džeimis vilkui. – Argi tu ne gražuolis?

– Ir ką jis ėda? – paklausiau kiek per garsiai.

Džeimis liovėsi glostęs žvėrį.

– Ak, – pasakė ir su šiokiu tokiu galesčiu pažvelgė į geltonakį padarą. – Ką gi, – jis atsistojo, nenoromis purtydamas galvą, – tavo tetulė teisi, Ijanai. Kuo jį šersim?

– Ai, su juo jokio vargo, dėde Džeimi, – nuramino Ijanas. – Susimedžioja grobį pats.

– Čia? – pasidairiau į sandėlius ir nutinkuotas parduotuves, išsirikiavusias už jų. – Ir ką gi jis medžioja? Mažus vaikus?

Ijanas truputį įsižeidė.

– Žinoma, ne, tetulyt. Jis gauda žuvis.

Matydamas tris skeptiškus veidus, Ijanas atsiklaupė ir, abiem rankom suėmęs žvėries snukį, šiaip taip jį pražiodė.

– Tikrai! Prisiekiu, dėde Džeimi! Štai, pauostyk kvapą, sklindantį jam iš nasrų!

Džeimis įtariai nužvelgė dvi eiles įspūdingai tviskančių ilčių ir pasitrynė smakrą.

– Aš... ak, patikėsiu tavo žodžiu, Ijanai. Bet net jeigu yra taip, kaip sakai, dėl Dievo meilės, saugok savo pirštus, vaikine!

* Gražuolis draugužis (*geilų k.*).

Ijano gniaužtai atsileido, ir didžiuliai nasrai kaukštelėdami užsišovė. Ant akmeninės krantinės ištiško seilės.

– Man nieko nenutiko, dėde, – linksmai pasakė Ijanas, į bridžius šluos-tydamasis ranką. – Jis tikrai man neįkąs. Jo vardas Rolas.

Džeimis krumpliais persibraukė viršutinę lūpą.

– Mmf. Na ką gi, kad ir kuo jis vardu ir ką ėda, abejoju, ar „Gražiosios Marijos“ kapitonas bus toks malonus ir leis jį laikyti igulos kajutėje.

Ijanas tylėjo, bet laiminga išraiška nedingo. Tiesą sakant, jis dar labiau nudžiugo. Džeimis dirstelėjo į jį, o pamatęs švytintį sūnėno veidą įsitempė.

– Ne, – pasibaisėjo jis. – O ne.

– Taip, – tarė Ijanas. Liesą jo veidą perskėlė plati linksma šypsena. – Laivas išplaukė prieš tris dienas, dėde. Mes pavėlavom.

Džeimis kažką pasakė geilų kalba, bet žodžių nesupratau. Dankanas buvo pasipiktinęs ir sukrėstas.

– Prakeikimas! – angliškai tarė Džeimis. – Po šimts velnių!

Jis nusivožė skrybėlę ir ranka smarkiai pasitrynė veidą. Buvo sukaitęs, susivėlęs ir baisiai suirzęs. Išsiziojo, mintyse pasakė tai, ką ketino, ir susi-čiaupė. Tada pirštais šiurkščiai persibraukė plaukus, trūktelėjo kaspiną ir paleido gaurus.

Ijanas atrodė sumišęs.

– Atsiprašau, dėde. Pasistengsiu nepridaryti tau rūpesčių, tikrai pasi-stengsiu. Ir galiu dirbti; maistui užsidirbsiu.

Kai Džeimis pažvelgė į sūnėną, jo veidas sušvelnėjo. Sunkiai atsidusęs, paplekšnojo Ijanui per petį.

– Nesuprask manęs klaidingai, kad nenoriu tavęs, Ijanai. Žinai, labiau-siai už viską norėčiau, kad būtum su manim. Bet, po paraliais, ką pasakytų tavo motina?

Ijano veidas vėl paraudo.

– Nežinau, dėde, bet ji tai pasakytų Škotijoje, ar ne? O mes čia.

Jis apkabino Rolą ir priglaudė. Šis gestas vilką, regis, nustebino, bet ne-trukus jis iškorė ilgą rausvą liežuvį ir žaviai palaižė Ijanui ausį. Ragauja, ar skanus, ironiškai pamaniau.

– Be to, – pridūrė vaikas, – ji puikiai žino – aš saugus; juk parašei jai iš Džordžijos, kad esu su tavim.

Džeimis išspaudė kreivą šypseną.

– Abejoju, kad tokia žinia ją iš tikrųjų nuramins ir paguos, Ijanai. Ji se-niai mane pažįsta.

Jis atsiduso, vėl užsimaukšlino skrybėlę ir atsigrėžė į mane.

– Man labai reikia išgerti, Sassenach, – tarė. – Susiraskim smuklę.

„Gluosnis“ skendėjo prieblandoje, gal jame ir būtų buvę vėsu, jei nebūtų buvę pilna žmonių. Suolai ir stalai buvo užsėsti žiopių, atėjusių paspoksoti į kartuves, ir jūreivių iš dokų, tad smuklėje buvo tvanku ir karšta kaip garinėje pirtyje. Įžengusi į alinę, ištraukiau oro, tada greitai iškvėpiau. Tarsi būčiau kvėpavusi per nešvarių skalbinių gniūžulą, įmirkusį aluje.

Rolas akimoju įrodė, ko vertas: perskyrė minią kaip Raudonąją jūrą, išdidžiai stypindamas per alinę, iššiepęs iltis ir be paliovos tyliai urgzdamas. Matyt, smuklėse jam buvo tekę lankytis ne syki. Patenkintas, kad nuvijo lankytojus nuo kampinio suolo, susiraitė po stalu ir užsnūdo.

Pasislėpęs nuo saulės ir regėdamas prieš save didžiulį alavinį bokalą tamsiojo nesmarkiai putojančio elio, Džeimis greitai atgavo savitvardą.

– Turime dvi galimybes, – tarė jis, nuo smilkinių nusibraudamas prakaituotus plaukus. – Kurį laiką galėtume pagyventi Čarlstone, kol rasime pirkėją bent vienam brangakmenių ir nupirksime Ijanui kelionės bilietą į kitą laivą Škotijon. Arba galime traukti šiaurėn į Baimės kyšulį ir tenai ieškoti laivo, išplaukiančio iš Vilmingtono ar Niu Berno.

– Sakyčiau, traukiam į šiaurę, – nedelsdamas tarė Dankanas. – Juk Baimės kyšuly turi giminaičių? Mintis, kad reikės ilgai trintis tarp svetimų, man atgrasi. Be to, tavo gentainiai pasirūpintų, kad nebūtume nei apgauti, nei apvogti. O čia... – Jis kilstelėjo petį, vaizdžiai rodydamas į mus supančius ne škotų kilmės – ir, akivaizdu, suktus – žmones.

– Ak, varom į šiaurę, dėde! – skubiai sušuko Ijanas, Džeimiui nė nespėjus atsakyti Dankanui, ir rankove nusišluostė elio putų ūsiukus. – Kelionė gali būti pavojinga, tad jums reikės dar vieno žmogaus apsaugai, ką?

Džeimis paslėpė veidą už bokalo, bet sėdėjau arti, todėl pajutau, kaip jį nukrėtė šiurpulys. Jis iš tikrųjų labai mylėjo sūnėną. Bet turėjo pripažinti, kad Ijanui nuolat kas nors nutinka. Dažniausiai ne dėl jo kaltės, bet jis vis tiek gebėdavo įsivelti į bėdas.

Prieš metus vaikį buvo pagrobę piratai ir, stengdamiesi jį išgelbėti, aplinkiniais ir dažnai pavojingais keliais atsidūrėm Amerikoje. Pastaruoju metu nieko neįvyko, bet supratau, kad Džeimis trokšta išsiųsti penkiolikmetį sūnėną į Škotiją pas motiną, kol neištiko rimtesnė bėda.

– Na... be abejo, Ijanai, – atsakė Džeimis, nuleisdamas bokalą. Jis uoliai vengė mano žvilgsnio, bet mačiau trūkčiojantį jo lūpų kamputį. – Labai padėtum, bet...

– Gal sutiktume raudonodžių indėnų! – išplėtęs akis šūktelėjo Ijanas. Jo veidas, jau įdeges saulėje, švytėjo užplūdus tokiam maloniam lūkesčiui. – Arba žverių! Daktaras Šternas pasakojo, kad Karolinos tyrlaukiuose

knibždėte knibžda piktų padarų: meškų, laukinių kačių, pavojingų pumų ir šlykščiai dvokiančių gyvūnų, kuriuos indėnai vadina skunkais!

Užspringau eliu.

– Kas jums, tetule? – Ijanas susirūpinęs pasilenkė per stalą.

– Nieko, – sušvokščiau, skarele šluostydama si prakaitu srūvantį veidą. Nuo krūtinės nubraukiau užtiškusio elio lašus, kilstelėdama liemenės audinį nuo kūno ir vildama, kad tenai pateks šiek tiek oro.

Paskui pagavau Džeimio žvilgsnį, jis jau buvo susitvardęs, kad nesusijuoktų, veide susimetusi nerimo ir rūpesčio raukšlė.

– Skunkai nepavojingi, – sumurmėjau, dėdama ranką jam ant kelio.

Igudęs ir bebaimis medžiotojas gimtosiose Aukštumose, Džeimis buvo linkęs apdairiai vengti nepažįstamos Naujojo Pasaulio gyvūnijos.

– Mmfm. – Rūpesčio raukšlės išsilygino, tik tarp antakių nepranyko. – Gal ir taip, bet ką pasakysi apie kitus žvėris? Kažin ar turėdamas tik šitą, – jis palietė didelį peilį makštyse prie diržo, – norėčiau susidurti su lokiu ar laukinių gauja?

Visą kelionę nuo pat Džordžijos Džeimis nerimavo, kad turim mažai ginklų, o Ijanui tauškiant apie indėnus ir žvėris jo mintys vėl ėmė suktis tik apie tai. Be Džeimio peilio, dar buvo nedidelis Fergiuso peiliukas, tinkamas virvei pjauti ir šakelėms prakurams ruošti. Štai ir visa mūsų ginkluotė. Pona Olivjė neturėjo atliekamų šautuvų ar kardų.

Iš Džordžijos į Čarlstoną keliavom su būreliu ūkininkų, auginančių ryžius ir indigažoles. Visi buvo ginkluoti peiliais, pistoletais ir muškietomis, nes gabeno savo produktus į uostą, iš kurio šie turėjo būti išplukdyti šiaurėn, į Pensilvaniją ir Niujorką. Jei susiruošim į Baimės kyšulį, būsim vienui vieni ir be ginklų. Niekaip neapsiginsime nuo tų, kas išnirs iš miškų tankmės.

Bet traukti į šiaurę spyrė rimtos priežastys, o viena jų – pinigų stygius. Baimės kyšuly įsikūrusi gausiausia visoje Amerikoje škotų kalniečių kolonija. Keliuose miesteliuose gyveno vien škotai, emigravę iš Škotijos per pastaruosius dvidešimt metų, kilus suirutei po Kulodeno mūšio. Tarp emigrantų buvo ir Džeimio giminaičių, kurie, žinojau, mielai mus priglaustų: suteiktų pastogę, lovą ir duotų laiko įsikurti šiame svetimame krašte.

Džeimis vėl išgėrė elio ir linktelėjo Dankanui.

– Ką gi, pritariu tau, Dankanai. – Jis atsilošė į smuklės sieną, atsainiai dairydama po pilnutėlį kambarį. – Ar nejauti į nugarą įremtų akių?

Mano nugarą perbėgo šiurpulys, nors ja ir žliaugė prakaitas. Dankano akys kiek išsiplėtė, paskui prisimerkė, bet jis neatsigrėžė.

– Aha, – atsakė jis.

– Kieno tos akys? – paklausiau, gana nervingai dairydama.

Nemačiau nieko, kas būtų mumis domėjęsis, bet kas nors gal stebėjo slapčia; smuklėje šurmuliavo smarkokai įkaušę žmonės, per klegesį vos girdėjai, ką kalba arčiausiai sėdintieji.

– Niekas į mus nespokso, Sassenach, – atsakė Džeimis, pašnairavo į mane ir nusišypsojo. – Nesibaimink, pavojus mums negresia. Tik jau ne čia.

– Dar ne, – įsiterpė Inesas ir pasilenkė prisipilti dar vieno bokalo elio. – Juk supranti, Gavinui kartuvėse šuktelėjo Mak Duvas. Bus tokių, kurie atkreipė dėmesį: tas Mak Duvas – ne iš kelmo spirtas, – abejingai pridūrė jis.

– Ūkininkai, atkeliavę su mumis iš Džordžijos, jau bus pardavę savo atsargas ir dabar atsipūtę tikriausiai švenčia panašiose į šią vietose, – pasakė Džeimis, įdėmiai žiūrėdamas į savo bokalo raštą. – Visi jie sąžiningi, bet žmonėms burnos neužkiši, Sassenach. O pasakojimas įdomus, ar ne? Žmonės, atblokšti uragano. Ir labai tikėtina, kad kuris nors žino, ką mes gabenam.

– Suprantu, – burbtelėjau, ir tikrai tam nedaug proto reikėjo.

Žmonės mumis susidomėjo, nes pažinojom nusikaltėlį ir nebegalime dėtis paprastais keliautojais. Jei brangakmenių pirkėjo paieškos užruks, o atrodo, kad taip ir bus, rizikuojam privilioti apskurių vagių arba atkreipti anglų valdžios dėmesį. Neviliojo nei viena, nei kita.

Džeimis paėmė bokalą, godžiai gurkstelėjo ir atsidesęs jį pastatė.

– Ne. Manau, užsibūti mieste neprotinga. Pasirūpinsim, kad Gavinas būtų deramai palaidotas, ir nakvynei susirasim saugią vietelę miške už miesto. Rytoj nuspręsim, ar liekam, ar iškeliuam.

Mintis, kad dar kelias naktis teks praleisti miške – su skunkais ar be jų, neguodė. Suknelės nebuvau nusivilkusi jau aštuonias dienas, tik mums stabtelėjus netoli kokio upelio apsiplaudavau slaptas kūno vieteles.

Troškau atsigulti į tikrą lovą, tegul ir apniktą blusų, ir gauti progą nusigremžti savaitės kelionės purvą. Vis dėlto Džeimis buvo teisus. Atsidusau liūdnei žiūrėdama į rankovės apkraštą, papilkusį ir purviną nuo ilgo dėvėjimo.

Ūmai atsilapojo smuklės durys, atitraukdamos mane nuo minčių, ir į sausakimšą kambarį įsiveržė keturi raudonšvarkiai kareiviai. Uniformuoti nuo galvos iki kojų, iš muškietų styrojo durtuvai, aiškiai čia užsuko ne elio išgerti ar kauliukais pažaisti.

Du kareiviai skubiai apėjo ratu kambarį, dirsciodami po stalais, vienas dingo virtuvėje už kambario. Ketvirtas budėjo prie durų, blyškiomis akimis nužiūrindamas žmones. Jo žvilgsnis stabtelėjo ties mūsų stalu ir trumpam įsmigo į mus spėliodamas, bet paskui nukrypo į kitus, be paliovos kažko ieškodamas.

Išoriškai Džeimis laikėsi ramiai, lyg niekur nieko gurkšnojo elį, bet man nepraslydo pro akis, kad jo plaštaka pamažu susigniauzė į kumštį.

Dankanas tvardėsi prasčiau, todėl nulenkė galvą, norėdamas paslėpti miną. Raudonšvarkio akivaizdoje laisvai nesijaučia joks vyras, ir dėl svarių priežasčių.

Bet kitų smuklės lankytojų pasirodę kareiviai netrikdė. Grupelė dainininkų, susibūrusių kampe prie židinio, vėl užtraukė nepabaigiamą dainą „Pripilk visas taures“, o tarp bufetininkės ir poros pameistrių išplieskė au-dringas ginčas.

Nieko nepesęs, iš virtuvės grįžo kareivis. Nemandagiai peržengęs žaidėjų kauliukus ant židinio pado, priėjo prie bendrų, jau stoviniuojančių prie durų. Kareiviams braunantis iš smuklės, vidun įsispraudė liekna Fergiuso figūrėlė, jis prisiplojo prie durų staktos, kad jo neužgautų švytuojančios alkūnės ir muškietų buožės.

Vieno kareivio akys užkliuvo už metalo ir smalsiai susmigo į kablį, kuris Fergiusui atstojo prarastą kairę ranką. Jis aštriai perbedė žvilgsniu Fergiusą, bet paskui užsimetė ant peties muškietą ir nuskubėjo įkandin draugų.

Fergiusas atsiyrė per minią ir klestelėjo ant suolo šalia Ijano. Buvo įkai-tes ir suirzęs.

– Tas kraugerys *salaud**, – tiesiai be įžangų rėžė.

Džeimio antakiai šovė į viršų.

– Kunigas, – paaikšino Fergiusas. Čiupęs bokalą, kurį jam pastūmė Ijanas, puolė maukti, liesas kaklas gokčiojo, kol bokalas buvo ištuštintas. Pastatęs jį, sunkiai iškvėpė ir sėdėjo markstydamasis jau kur kas laimingesnis. Atsiduso ir nusišluostė burną. – Už tai, kad žmogus būtų palaidotas kapinėse prie bažnyčios, lupa dešimt šilingų, – pasakė. – Aišku, Anglikonų bažnyčia; katalikų čia nėra. Šlykštus lupikautojas! Žino, kad neturim iš ko rinktis. Vargu ar kūnas laikys iki saulėlydžio. – Jis pasikišo ranką po kaklaskare ir nuo sprando atplėšė susiglamžiusią nuo prakaito medvilnę, paskui kelis kartus vožė kumščiu į stalą, norėdamas atkreipti padavėjos, kuri dėl nuolatinių lankytojų spūsties jau buvo nusivariusi nuo kojų, dėmesį. – Tam nutukusiam paršui pasakiau, kad tu spręsi, ar sumokėsi jam, ar ne. Juk galėtume jį palaidoti ir miške. Bet tada mums reikėtų nusipirkti kastuvą, – raukydamasis pridūrė jis. – Tie gobšūs miestelėnai žino, kad mes svetimšaliai, jei galės, atims iš mūsų paskutinį skatiką.

Paminėdamas paskutinį skatiką, jis buvo rizikingai arti tiesos. To, ką turėjau, pakaktų nusipirkti padoraus maisto ir juo apsirūpinti kelionei į šiaurę; gal dar liktų kelioms naktims nakvynės namuose. Bet tai ir viskas. Mačiau, kaip Džeimio akys laksto po kambarį, jis suko galvą, kaip prasima-nyti pinigų lošiant kauliukais arba kortomis.

* Niekšas, nenaudėlis, šunsnukis (*pranc.*).

Geriausi lošėjai – kareiviai ir jūrininkai, bet alinėje jų sėdėjo vos keletas: matyt, beveik visa įgula griozdžia miestą ieškodama bėglio. Viename kampe būrelis vyrų garsiai ir smagiai šnekėjosi, palinkę virš ąsočių brendvynio; du iš jų dainavo, veikiau, mėgino, ir jų pastangos linksmino bičiulius. Juos pamatęs, Džeimis vos linktelėjo ir vėl atsigrėžė į Fergiusą.

– Ir kur padėjai Gaviną? – paklausė Džeimis.

Fergiusas įgaužė petį.

– Paguldžiau į vežimą. Jo drabužius išmainiau su skudurininke į įkapes, be to, suderėjau, kad numazgotų kūną. – Jis šyptelėjo Džeimiui. – Nesijaudinkit, milorde; jis atrodo visai padoriai. Bent dabar, – pridūrė prie lūpų keldamas pilną bokalą elio.

– Vargšas Gavinas. – Dankanas Inesas kilstelėjo bokalą, pagerbdamas kritusių bendražygi.

– *Slàinte**, – atsakė Džeimis ir pakėlė savo bokalą. Tada jį padėjo ir atsiduso. – Jam nepatiktų būti palaidotam miške, – tarė.

– Kodėl? – pasiteiravau, pagauta smalsumo. – Nemanau, kad jam būtų svarbu, kur bus pakastas.

– Ak, ne, mes negalime šitaip pasielgti, ponia Klere. – Dankanas kategoriškai krestelėjo galvą. Šiaip buvo santūrus žmogus, todėl ūmai prasiveržę jausmai mane nustebino.

– Jis bijojo tamsos, – tyliai pasakė Džeimis. Atsisukau ir išmeigiau į jį akis, o jis man kreivai šyptelėjo. – Su Gavinu Heizu gyvenau beveik tiek pat, kiek su tavim, Sasenach, ir kur kas ankštesnėse patalpose. Jį puikiai pažinojau.

– Taip, jis bijojo būti vienas tamsoje, – įsiterpė Dankanas. – Jį baisiausiai gąsdino *tannagach* – dvasios. – Pailgame, liūdname jo veide klajojo žvilgsnis, nukreiptas į prisiminimus, ir supratau, kad jis mena kalėjimo kambarą, kurioje sėdėjo kartu su Džeimiu, Gavinu Heizu ir dar keturiasdešimčia kitų vyrų jiems prailgusius trejus metus. – Prisimeni, Mak Duvai, kaip vieną naktį jis mums pasakojo apie susidūrimą su *tannasq***?

– Prisimenu, Dankanai. O, kad galėčiau tai pamiršti. – Džeimis suvirpėjo, nors smuklėje buvo karšta ir tvanku. – Po jo pasakojimo pusę nakties nesudėjau bluosto.

– O ką jis pasakojo, dėde? – Ijanas, parimęs virš puodelio su eliu, spoksojo apvaliomis akimis. Skruostai nuraudę, šlapi, kaklaskarė susiglamžiusi nuo prakaito.

Džeimis mėšliai ranka persibraukė burną.

* Į sveikatą (*geily k.*).

** Vaiduokliai (*geily k.*).

– Aukštumose buvo vėlyvas šaltas ruduo, tarpas, kai keičiasi metų laikai ir nusistovėjęs oras pranašauja, kad žemė sutirtės nuo atslenkančio speigo, – ėmė pasakoti jis. Patogiai įsitaisęs ant suolo, atsilošė rankoje laikydamas bokalą elio. Kreivai šyptelėjo ir timptelėjo kaklo raukšlę. – Ne taip, kaip dabar, ar ne? Tą vakarą Gavino sūnus parvarė karves, bet vienos stigo. Vaikinas gyvulio ieškojo kalvose, duburiuose, niekur nerado. Todėl Gaviņas pristatė sūnų pamelžti kitas dvi karves, o pats leidosi ieškoti dingusios.

Džeimis lėtai tarp delnų sukiojo alavinį bokalą, stebeilydamas į tamsų elį, tarsi jame regėtų aukštas, juodas kaip naktis Škotijos viršukalnes ir ūką, plevenantį virš rudeninių tarpeklių.

– Jis kiek paėjęjo, ir trobelė už nugaros išnyko. Kai atsigrėžė, nebematė šviesos, spingsinčios lange, nebuvo girdėti jokio kito garso, tik ūzavo ir virkavo vėjas. Buvo šalta, bet jis slinko toliau, maknodamas per purvą ir viržyną, po batais trakšint ledui. Iš miglos išniro nedidelė giraitė, ir Gaviņas, manydamas, kad karvė gal prisiglaudė po medžiais, patraukė giraitės link. Pasak jo, tenai augo beržai, visi jau be lapų, bet šakos buvo suaugusios, ir jis turėjo palenkti galvą, kad pralįstų. Žengęs kiek toliau, pamatė, kad tai visai ne giraitė, o medžių ratas. Medžiai didingi, aukšti, augantys vienodu atstumu, o tarp jų želiantys žemesni medeliai sudarė šakų sieną. To rato viduryje stūksojo akmenų piramidė.

Smuklėje buvo labai karšta, bet pasijutau, lyg per mano stuburą būtų slydęs tirpstantis ledokšnio gabalėlis. Akyse regėjau senovines akmenų piramides Aukštumose, ir man jos pasirodė šiurpokos net ryškioje dienos šviesoje.

Džeimis siurbtelėjo elio ir nusišluostė prakaito srovelę, tekančią smilkiniu.

– Gaviņas pasijuto keistai. Nors ta vieta jam, kaip ir visiems, buvo žinoma, ją lenkdavo iš tolo. Vieta tikrai buvo keista. O tvyrant tamsai ir spaudžiant šaltukui, atrodė dar klaikiau negu dieną. Senovinė piramidė stūksojo sukrauta iš uolų nuolaužų ir buvo apdėta akmenimis. Jis atsidūrė prieš juodą kapo angą. Suprato, kad tai vieta, į kurią žmogui, neturinčiam galin-go amuleto, nevalia kelti kojos, jam taip pat. Ant kaklo turėjo pasikabinęs tik medinį kryželį. Todėl jį suspaudęs persižegnojo ir nusigrėžęs nuspūdino šalin. – Džeimis nutilo, norėdamas atsigerti elio. – Bet kai Gaviņas nutolo nuo giraitės, už nugaros išgirdo žingsnius.

Pamačiau, kaip Ijanas nurijo seilę ir gerklėje šoktelėjo Adomo obuolys. Jis nejučiomis apkabino puodelį su eliu, akis išmeigęs į dėdę.

– Gaviņas nesidairė atgal, – toliau pasakojė Džeimis, – nė nesustojo. O žingsniai neatsilikdami sekė jam iš paskos. Jis klampojo per durpes, prisisunkusias vandens, tokio šalto, kad buvo apsitraukusios ledo plutele. Girdėjo, kaip po kojomis traška durpės ir pokši lūžtantis ledas už nugaros.

Jis nepaliovė ėjęs šaltą, tamsią naktį, žvelgdamas į priekį, ar neišvys žiburėlio, spingsinčio trobelės lange, kur žmona buvo pastačiusi žvakę. Šviesos vis nebuvo matyti, ir jis ėmė baimintis, kad pasiklydo tarp viržių ir tamsių kalvų. Visą tą laiką jį persekiojo žingsniai, garsiai aidėdami ausyse. Galų gale nebeištvėrė ir, sugriebęs kryžių ant kaklo, atsisuko garsiai šaukdamas, ketindamas pažvelgti į akis persekiotojui.

– Ir ką išvydo? – Ijano vyzdžiai, tamsūs nuo elio ir iš nuostabos, išsiplėtė. Džeimis dirstelėjo į vaikį, paskui – į Dankaną, jam linktelėdamas, kad šis toliau pasakotų istoriją.

– Anot jo, tai buvo pavidalas, panašus į žmogaus, tačiau bekūnis, – tyliai tarė Dankanas. – Visas baltas, tarsi iš miglos. Bet ten, kur turėtų būti akys, žiojėjo didžiulės skylės. Tuštutėlės, juodos, bauginančios, regis, iš kūno galinčios išsiurbti sielą.

– Bet Gavinas toliau laikė kryžių prieš veidą, garsiai melddamasis švenčiausiai Mergelei. – Džeimis vėl susikaupęs pasakojo palinkęs, o nuo blausios ugnies šviesos profilis atrodė auksinis. – Būtybė nepriartėjo nė per žingsnį, tik stovėjo ir žiūrėjo į jį. Tada Gavinas ėmė trauktis atstupstas, nedrįsdamas vėl nusigręžti. Jis ėjo atbulas, klupiniuodamas, slyščiodamas, baimindamasis, kad bet kurią akimirką užsiliepsnos arba nugarmės nuo stataus skardžio ir nusiųs sprandą, bet dar labiau bijojo atsukti tam šaltam pavidalui nugarą. Jis nežinojo, kaip ilgai slenka, tik juto virpančias iš silpnumo kojas, kol galop išvydo migloje žybčiojančią švieselę. Savo trobelę ir jos lange degančią žvakę. Apsidžiaugęs suriko ir pasuko prie durų, bet šalta būtybė negaišdama prasklėdė pro jį ir pastojo jam kelią.

Žmona lūkuriavo Gavino ir, išgirdusi vyro riksmą, tučtuojau nuskubėjo prie durų. Gavinas jai šuktelėjo, kad susimildama neitų laukan, o griebtų amuletą ir nubaidytų *tannasq*. Ji žaibiškai stvėrė puodą iš palovio ir mirtos šakelę, perrištą raudonu ir juodu siūlu, su ja laimindavo karves. Tada apšlakstė durų staktą vandeniu, o šaltas pavidalas pašoko aukštyn ir apžergė durų sąramą. Gavinas pralėkė po juo, užsklėdė duris ir prastovėjo žmonos glėby iki aušros. Jie degino žvakę kiaurą naktį, o ir vėliau Gavinas Heizas nebeišeidavo iš namų po saulės laidos iki pat tos dienos, kai iškeliavo kautis už princą Tearlachą.

Kai Džeimis baigė pasakojimą, atsiduso net Dankanas, nors buvo jį girdėjęs. Ijanas persižegnojo, paskui droviai apsidairė, bet, regis, niekas to nepastebėjo.

– Dabar Gavinas iškeliavo į tamsybes, – tyliai tarė Džeimis. – Tačiau neleisim jam atgulti į nepašventintą žemę.

– Ar jie rado tą karvę? – paklausė kaip visada praktiškas Fergusas.

Džeimis kilstelėjo antakį Dankanui, o šis atsakė:

– O taip, rado. Kitą rytą. Vargšo gyvulio kanopos buvo aplipusios purvu ir akmenėliais, jo žvilgsnis buvo pamišėliškas, snukis apsiputojęs, šonai apdraskyti. – Jis pažiūrėjo į mane, tada akys vėl nukrypo į Fergiusą. – Pasak Gavino, – aiškino jis, – karvė atrodė taip, lyg būtų nurisnojusi pragaran ir grįžusi atgal.

– Dievulėli. – Ijanas godžiai maktelėjo elio, aš taip pat.

Kampe sėdintys užautojai mėgino užtraukti „Kapitoną Griaustinį“, bet kaskart nutildavo, bejėgiškai prapliupdami juoku.

Ijanas pastatė puodelį ant stalo.

– O kas nutiko jiems? – pasiteiravo susirūpinęs. – Gavino žmonai ir sūnui?

Džeimio akys susidūrė su manosiomis, ir jo ranka palietė man šlaunį. Be žodžių supratau, kuo viskas baigėsi Heizų šeimai. Jei ne Džeimio drąsa ir užsispyrimas, tikriausiai tokio pat likimo būtume sulaukusios ir mudvi su Briana, mūsų dukterimi.

– To Gavinas taip niekada ir nesužinojo, – tyliai atsakė Džeimis. – Nieko daugiau negirdėjo apie žmoną. Gal mirė iš bado arba buvo išvaryta į šaltį numirti. Gavino sūnus kovėsi su juo Kulodeno mūšyje. Vos į mūsų kamerą pakliūdavo žmogus, tenai kovėsis, Gavinas puldavo jo klausinėti: „Ar nematei drąsaus jaunuolio Arčio Heizo, maždaug tokio ūgio? – Jis nesąmoningai atmatavo nuo grindų maždaug penkias pėdas, mėgdžiodamas Heizą. – Maždaug penkiolikos metų vaiko, su žalia languota skraiste ir nedidele paaukuota sege.“ Bet neatsirado nė vieno, kuris būtų jį regėjęs, ir niekas nematė jo, kritusio mūšyje ar sėkmingai pabėgusio.

Džeimis gurkstelėjo elio, įbedęs akis į britų karininkus, ką tik įsitaisiusius kampe. Lauke jau buvo tamsu, ir jie aiškiai buvo nebe tarnyboje. Nuo tvankumo odinės jų apykaklės buvo prasegtos, ginklai žibėjo po švarkais tik prie perpetės diržo. Prieblandoje karininkai atrodė kone juodi, tik ten, kur juos nutvieksdavo židinio liepsnos, plykstelėdavo raudoni lopai.

– Kartais jam sužibdavo viltis, kad jo vaikiškas gal paimtas į nelaisvę ir ištremtas, – pasakė Džeimis. – Kaip jo brolis.

– Juk tai, be abejonės, turėtų būti užfiksuota dokumentuose? – įsiterpiau. – Ar jie sudarinėjo – sudarinėja – sąrašus?

– Sudarinėjo, – atsakė Džeimis, vis dar nenuleisdamas akių nuo karininkų. Jo lūpos kamputį išlenkė kandi šypsenėlė. – Toks sąrašas išgelbėjo mane po Kulodeno mūšio, kai jie, norėdami mane sušaudyti, paklausė pavardės, neva reikia ją įtraukti į sąrašą. Deja, Gavinas negalėjo pamatyti anglų sudarytų žuvusiųjų sąrašų. O jeigu ir būtų galėjęs išsiaiškinti, tikriausiai nebūtų to daręs. – Jis žvilgtelėjo į mane. – Ar norėtum žinoti tokią tiesą apie savo vaiką?

Papurčiau galvą, ir jis šyptelėjo, spausdamas man ranką. Šiaip ar taip, mūsų duktė saugi. Jis paėmė bokalą ir, išgėręs iki dugno, pamojo padavėjai.

Mergina atnešė valgio, bet laikėsi nuo stalo gana atokiai vengdama Rolo. Žvėris tįsojo nė nekrustelėdamas po stalu, iškišęs iš po jo galvą, man ant kojų uždėjęs didžiulę, gauruotą uodegą, bet geltonos akys buvo plačiai atmerktos ir viską stebėjo. Jos įdėmiai sekiojo merginą ir susinervinusi ji ėmė trauktis, nenuleisdama akių nuo žvėries, kol atsidūrė ten, kur jos nebūtų pasiekę grėsmingi dantys.

Tai matydamas, Džeimis įtariai žvilgtelėjo į šunį.

– Jis alkanas? Gal paprašyti, kad jam atneštų žuvies?

– Ai, ne, dėde, – nuramino Ijanas. – Rolas pasigauna žuvų.

Džeimio antakiai šovė aukštyn, bet jis tik linktelėjo ir, nepatikliai šnai ruodamas į Rolą, nuo padėklo paėmė pusdubenį su keptomis austrėmis.

– Kaip gaila. – Dankanas jau buvo gerokai įkaušęs. Sėdėjo atsidrėbęs į sieną, o berankis jo petys buvo išsišovęs aukščiau, todėl vyras panėšėjo į keistą kuprių. – Šaunus tas Gavinas buvo, o sulaukė apgailėtinos baigties! – Jis liūdnai papurtė galvą, pirmyn atgal siūbuodamas virš bokalo su eliu, lyg laidotuvių varpo šerdis. – Nebėra šeimos, kuri jo gedėtų, vienui vieno atbloškto į laukinių kraštą, pakarto tarsi koks baisus nusikaltėlis ir įmesto į nešventintą kapą. Jam net nesugiedota, kaip dera, gedulinga giesmė! – Jis paėmė bokalą, bet sunkokai rado kelią prie burnos. Siurbtelėjęs didžiulį gurkšnį, pastatė bokalą, šis dusliai bilstelėjo. – Na, jam turėtume sugiedoti *caithris**! – Karingas Dankano žvilgsnis įsmigo į Džeimį, tada nukrypo į Fergiusą ir galop į Ijaną. – Kodėl gi ne?

Džeimis nebuvo girtas, bet jau kiek įkaušęs. Jis išsiviepė Dankanui ir kilstelėjo bokalą, reikšdamas pagarbą.

– Iš tikrųjų, kodėl gi ne? – tarė. – Tik ją giedosi tu, Dankanai. Kiti nepažinojo Gavino, o aš esu prastas giedotojas. Bet pritarisiu tau riksmu.

Dankanas pritariamai linktelėjo, mus nuverdamas krauju pasruvusiomis akimis. Staiga, be jokio įspėjimo, atlošė galvą ir baisiai sustugo. Pašokau, į skraitą šliūkstelėdama pusę bokalo. O Ijanas ir Fergiusas, jau ne kartą girdėję gedulingas geilų giesmes, nė nemirktelėjo.

Kambaryje subildėjo atstumiami suolai, visi vyrai sunerimę stryktelėjo ant kojų čiupdami už pistoletų. Bufetininkė, išsproginusi akis, persisvėrė per užtvarą. Rolas šaižiai sulojo ir apsidairė šiepdamas dantis.

– *Tha sinn cruinn a chaoidh ar caraid, Gabhainn Hayes*, – suriau-mojo Dankanas šiurkščiu baritonu.

* Budėjimas prie mirusiojo per naktį arba gedulinga giesmė, kurioje prisimenamas mirusiojo gyvenimas (*geilų k.*).

Šiek tiek mokėjau geilų, todėl supratau, ką gieda: „Susirinkom čia apvertki ir apraudoti dangun išėjusio savo draugo Gavino Heizo!“

– *Ēisd ris!* – atitarė Džeimis.

– *Rugadh e do Sheumas Immanuel Hayes agus Louisa N'ic a Li-allainn an am baile Chill-Mhartainn, ann an sgire Dhun Domhnuill, anns a bhliadh naseachd ceud deug agus a haon!* – Jis gimė Simaisui Emanueliui Heizui ir Luizai Maklelan Kilmartino kaime, Dodanilo parapijoje, tūkstantis septyni šimtai pirmaisiais mūsų Viešpaties metais!

– *Ēisd ris!* – prie giesmės prisidėjo ir Fergiusas su Ijanu, jų šūksnį išversčiau maždaug taip: „Išgirsk jį!“

Rolui, regis, visai nerūpėjo nei posmai, nei pasikartojanti eilutė; ausis buvo suskliautęs, o iš geltonų akių telikę plyšiukai. Ijanas ramindamas pakasė jam galvą, ir jis vėl atsigulė, tyliai urgzdamas vilkų keiksmus.

Publika, supratusi, kad negresia joks smurtas, be to, jai jau buvo įkyrėje klausytis nedarnių girtų balsų kampe, patogiai įsitaisė pasimėgauti reginiu. Kol Dankanas plūkėsi, skelbdamas vardus visų avių, kurias laikė Gavinas Heizas prieš palikdamas ūkelį ir iškeliaudamas paskui savo dvarininką į Kulodeną, daugelis žmonių, susibūrusių prie stalų, pakiliai dėjosi prie giesmės, choru šūkciodami *Ēisd ris!*, trunkydami bokalus į stalus ir visai nepaisydami, kas giedama, o tai gal buvo netgi gerai.

Dankanas, kaip niekad girtas, įbedė piktą žvilgsnį į karininkus prie gretimio stalo. Jo veidu sruvo prakaitas.

– *A Shasunnaich na galladh, 's olc a thig e dhuibh fanaid air bàs gasgaich. Gun toireadh an diabhl fhein leis anns a bhàs sibh, direach do Fhirinn!* – Nirtūs sasenachų šunys, negyvėlių ėdikai! Jūs, apnikti blogio, juokiatės ir džiūgaujate, mirus narsiam žmogui! Tegu šėtonas griebia jus mirties valandą ir nudangina tiesiai į pragarą!

Po šių žodžių Ijanas pablyško, o Džeimis prisimerkęs nuvėrė Dankaną, bet vis tiek drauge su minia iš visų plaučių rėkė: *Ēisd ris!*

Fergiusas, įkvėptas pavyzdžio, atsistojo ir perleido skrybėlę per žmones, o šie, apsvaigę nuo elio ir jaudulio, dosniai bėrė į ją variokus, mokėdami už jiems suteiktą ypatingą garbę prisidėti prie smerkiamojo giedojimo.

Galėjau išgerti ne mažiau už čia sėdinčius vyrus, bet mano pulsė buvo kur kas mažesnė. Atsistojau svaigstančia nuo triukšmo, dūmų ir alkoholio galva, pamažu išlindau iš už stalo ir, prasibrovusi per žmones, iššlitiniavau į gryną ankstyvo vakaro orą.

Šutra ir tvankumas nebuvo atlėgę, nors saulė seniai nusileidusi. Vis dėlto lauke buvo gaiviau, pakvėpuoti oru buvo iššlinkę dar keli žmonės.

Nusilengvinusi atsisėdau ant smuklės trinkos su alaviniu bokalu rankeje ir ėmiau giliai kvėpuoti. Giedrą vakarą virš uosto pakraščio ryškiai

spindėjo sidabrinis pusbėnulis. Netoliese stovėjo mūsų vežimas, bet pro smuklės langus srūvant šviesai mačiau tik jo apybrėžas. Jame turbūt gulėjo suvyniotas įkapėse Gavino Heizo kūnas. Vyliausi, kad jam patiko jo *caithris*.

Smuklėje Dankanas baigė giesmę. Jau skaidrus tenoras, virpantis nuo alkoholio, bet vis tiek malonus, ringavo pažįstamą melodiją ir permušė žmonių klegesį.

*Anakreontui rojuje, kur sėdi didžiai džiūgaudamas,
Keli harmonijos sūnūs nusiuntė prašymą,
Kad jis būtų jų įkvėpėjas ir globėjas!
Iš linksmuolio senolio graiko atskriejo atsakymas:
„Balsas, smuikas ir fleita,
Nebetylėkit!
Paskolinsiu jums savo vardą ir įkvėpsiu veikti.“**

Giesmininko balsas skausmingai užlūžo ties žodžiais „balsas, smuikas ir fleita“, bet jis toliau garsiai dainavo, nepaisydamas publikos juoko. Kreivai šyptelėjau, jam užplėšus paskutinį posmą:

*„Be to, patarsiu, kaip apipinti
Veneros mirta Bakcho vynmedį!“*

Kilstelėjau bokalą, pagerbdama palaikus ant ratų, tyliai kartodama paskutinių dainininko eilučių melodiją.

*Ak, sakyk, ar dar plazda toji žvaigždėm spindinti vėliava
Virš laisvo krašto ir narsuolių namų?*

Išgėrusi bokalą iki dugno, ramiai sėdėjau laukdama, kol laukan išeis vyrai.

* Oficiali Anakreonto draugijos, XVIII a. mėgėjų muzikantų džentelmenų klubo Londone, daina. Graikų poeto Anakreonto eilėraščiai vadinami anakreontais.